

Okruhy pojmů ke zkoušce (podzim 2022)

obecné věci a problémy

vztah mluvené a psané řeči

přístupy k poznávání zvukové stavby řeči (stupně abstrakce a příslušné vědecké disciplíny)

artikulační × auditivní × akustická fonetika

fonetika × fonologie

fonetika obecná – speciální – aplikovaná

artikulační báze

psaná × mluvená podoba jazyka

písmeno × hláska

principy psaní (ideografický – fonografický – slabičný (nerovná se slabičné písmo!!!))

písmo hláskové × slabičné

digraf (spřežka)

fonetická transkripce

transliterace

transkripce

rozdíl mezi transkripcí a běžným pravopisem

princip jednoznačnosti

rozdíl mezi hláskou a písmenem

IPA

využití transkripce v logopedii

artikulace

způsob tvoření lidské řeči (základní složky lidské řeči)

hlasivky a jejich funkce (neznělé × znělé hlásky)

funkce měkkého patra (orální × nazální hlásky)

mluvní (artikulační) orgány aktivní a pasivní

fonetické dělení patra (= artikulační oblasti)

vokál × konsonant

artikulační, akustický a funkční rozdíl

vokál (samohláska)

artikulační klasifikace vokálů

akustické vlastnosti vokálů

posun jazyka horizontální a vertikální u vokálů

délka u vokálů

krátký a dlouhý vokál

otevřený × zavřený vokál

přední (anteriorní), střední a zadní (posteriorní) vokál

vyšší, středový, nízký vokál

labializovaný, nelabializovaný v. (= zaokrouhlenost)

nazalizace (orální × nazalizovaný v.)

komplexnost vokálů: vokál jednoduchý × diftong (dvojhlasika)

diftong stoupavý × klesavý

konsonant (souhláska)

artikulační klasifikace konsonantů

akustické vlastnosti konsonantů

orální × nazální k.

centrální × laterální k.

obstruent: exploziva × afrikáta × frikativa; znělé obstruenty

sonora/sonanta a její typy: likvida × nazála × glide/glajd (podle akustických/auditivních vlastností)

okluziva (orální, nazální, glotální) × semiokluziva × konstriktiva × vibranta × aproximanta (podle způsobu tvoření)

labiála (bilabiála, labiodentála) × dentála × alveolára (prealveolára,

postalveolára/palatoalveolára) × palatála × velára × laryngála (dle místa tvoření)

sekundární artikulace (palatalizace, velarizace, labializace)

koartikulace

akustická fonetika

periodický × neperiodický zvuk

tóny × šumy (pojem *tón* neplést s tóny jako typem suprasegmentálních jevů!)

jednoduchý × složený zvuk (tón)

základní typy složených zvuků (= klasifikace hlásek z akustického hlediska)

členění souvislé řeči

jednotky: promluva – výpovědní/promluvový úsek (taktová skupina) – přízvukový/mluvní takt – slabika

slabika

definice

funkce slabiky

struktura slabiky (prétura × jádro × koda, základ (rým))

pobočné slabiky

suprasegmentální (prozodické) jevy

zvuková podstata (základní parametry)

základní typy (přízvuk, tóny, intonace) a rozdíly mezi nimi

funkce suprasegmentálních jevů

přízvuk

fonetická definice (zvuková podstata přízvuku)

hlavní (primární) a vedlejší (sekundární)

stálý (pevný) × volný

přízvukový takt (přízvuková jednotka / mluvní takt)

příklonky a předklonky

funkce přízvuku

tóny (neplést s tóny jako označením pro periodické zvuky!!)

rozdíl mezi tóny a intonací

fonetická povaha tónů

intonace

fonetická povaha intonace

funkce intonace v jazyce

melodém a typy melodémů

melodém ukončující klesavý (kadence) – melodém ukončující stoupavý (antikadence) –

melodém neukončující (polokadence)

změny zvukové podoby významových jednotek / změny hlásek v proudu řeči

koartikulace

typy změn

náhodné × pravidelné

distantní × kontaktní

synchronní × diachronní

spisovné × nespisovné

asimilace (spodoba)

typy asimilací

regresivní (zpětná) × progresivní (postupná)

sonorizace

disimilace

elize

proteze; epenteze

protetické a epentetické hlásky

metateze (přesmyčka)